

TISZASZÖLLŐS KÖZSÉG FÖLDRAJZI NEVEI I.

FEKETE PÉTER

Közlésre érkezett: 1968. nov. 12.

Bevezetés

Az utóbbi években meggyorsult a földrajzi nevek gyűjtése. Országos méretű mozgalom indult, megyék vállalkoznak rá, hogy önkéntes munkatársakkal feljegyeztetik a nagyüzemi mezőgazdaság kifejlődése következtében egyre jobban feledésbe merülő neveket, amelyek a kisparaszti parcellák megjelölésére és általános tájékozódásra szolgáltak. Találkozókon beszélnek meg a tapasztalatokat, s állandóan bővül a gyűjtők tábora.

E nemes mozgalom hatására vállalkoztam arra, hogy összegyűjtöm és feldolgozom szülőfalum, Tiszaszöllős község földrajzinév-anyagát. A munkát 1967-ben kezdtem. Még ez év nyarán bejártam a határt, s a helyszínen jegyeztem fel a még élő neveket, 1968 februárjától pedig a Heves megyei Levéltárban található térképeket és egyéb iratokat dolgoztam fel. Néhány adatot az Országos Levéltárból vettem. A feldolgozott megyei levéltári anyag túlnyomó része XIX. századi, mellette kevés adatot találtam még a XVIII. századból, de tapasztalatom szerint ezek is sok értékes anyagot nyújtanak a régi állapotokról, sok név eredetére adnak magyarázatot.

Munkám során egyre jobban megerősödött bennem a földrajzi nevek összegyűjtésének időszerűsége. Tiszaszöllős a Tisza-szabályozás előtt a folyó árterülete volt. Területe két fő részre oszlott, olyanra, melyet magas fekvése miatt az árvíz sohasem árasztott el, másrészt, melyet mindig elborított. Mindkét részben vannak partosabb, emelkedettebb helyek, háttak, földgerincek. Az árterek nagyobb részét a lapos területek alkották, amelyeken a víz hosszabb ideig megmaradt, s levonulása után kiváló minőségű kaszáló, legelő maradt hátra. Szép számmal előfordultak a laposaknál is mélyebben fekvő fenekek, melyek az apadás után tavat képeztek, halastavakul szolgáltak, s nádat, gyékényt, kákát termettek. Ezek a *laposak* ('mélyebben fekvő, széles, sík terület'), *fenekek* ('mederszerű mélyedés') az ún. *fokokon* ('természetes eredetű árok') keresztül érintkeztek a Tiszával. Gazdag névanyag jelölte ezeket a *laposakat*, *fenekeket*, *fokokat*. Ma már e területeknek a jelentős része értékes termőföld. A táj arculatának a megváltozása következtében feleslegessé váltak, és egyre inkább eltűntek a régi domborzati és talajviszonyokat jelölő nevek. Tiszaszöllős

lős külterületéről — a történeti forrásokban talált anyagot is beleértve — 226 földrajzi nevet gyűjtöttem össze. Ezekből azonban ma már csak 117-et ismernek, s közülük is csak 50—60 az igazán gyakori név. A domborzati viszonyok, a térszín megváltozása, a gazdálkodás új módja egész seereg földrajzi nevet tesz feleslegessé. Így ezek gyorsan eltűnnek. A személyes tapasztalatom is meggyőzőtt a földrajzi nevek gyűjtésének sürgősségéről.

Dolgozatom első részét mutatom itt be. Írok benne röviden a faluról, közlöm a falu nevének köznyelvi és népnyelvi formáját (a *hol?*, *honnan?*, *hová?* kérdésre felelő helyragos alakokkal). Az anyaggyűjtés során kevés korai okleveles anyagot találtam, ezért ilyen csak néhányat említhetek.

A belterületen régen csak egyes falurészeknek, a fontosabb épületeknek, kutaknak s csak néhány utcának volt népi neve. A község hivatalos utcaneveit mind a felszabadulás után kapta, nagyobb részben a magyar irodalom és történelem nagyjairól. Közöttük egynek sem volt közvetlen kapcsolata a faluval. Ezeket a neveket a lakosság csak a hivatalos iratokban, levelekben használja, s csak kevesen ismerik. Három utcát, a *Fehér Imre*, a *Dögeji* és a *Szarvas Sándor* utcát az 1919-ben kivégzett falubeli kommunistákról nevezték el. A régi népi nevekből csak néhányat tartott meg a hivatalos névadás. Ilyen pl. a *Liget*, mely nyárfával beültetett időszakos vízállás, a külterületi *Géllér-tó* folytatása. Néhány éve kivágták a fákat, a név azonban még elevenen él.

A belterületi neveket betűrendben sorolom fel, csatolva a térképet és a névmutatót.

A szintén betűrendben bemutatott külterületi nevekhez a térképet, a rövidítések jegyzékét (a belterületét is itt) mellékelem, a dolgozat befejező része tartalmazza a nevek tipológiáját, a névmutatót és a felhasznált források adatait.

A szócikkek elején a nyelvjárási névforma áll a *hová?* kérdésre felelő helyragos alakokkal. Utána a kikövetkeztetett köznyelvi forma, majd zárójelben rövidítve a természeti viszonyokra, a művelési módra, a térkép számára való utalás következik. Ha van, feltüntetem a kataszteri térkép adatát. Kihalt neveknél csak a forrásanyagban talált névalakot közlöm. Ezután az iratok, térképek anyagát sorolom fel időrendi sorrendben. Bemutatom PESTY adatát is. Végül a névvel kapcsolatos hagyományokat, előkerült régi emlékeket, a művelési ág változását, népi magyarázatokat (néha példamondatokat, esetenként saját nézeteimet is) és a név életére vonatkozó megfigyeléseket közlöm.

A térképem nem szintarányos. A belterület térképét négyzetrács segítségével vettem kisebbre, a külterületét nagyobbra. A célnak azonban szerintem így is megfelel mind a kettő, hiszen különösebb eltorzulás nem történt velük.

Adatközlőim: *Ács Bálint* 62 éves, *Fekete Sándor* 63 éves, *P. Mészáros Péter* 70 éves, *Sipos Bálint* 72 éves, *Soós Sándor* 43 éves.

I. A falu rövid története

Tiszaszöllös a 47. és a 48. szélességi, s a 38. és 39. hosszúsági körök között fekszik a Tisza bal partján, Szolnok megyében. A Tisza a községet ma már csak északi részén érinti (1½ kilométernyire), nyugaton 5 km-re távolodik tőle; belőle délkeleti irányba szakad ki a *Hóút-Tisza*, míg a nagy Tisza délnyugatnak kanyarodva folytatja útját. A község történetét az eddigi kutatások és irodalmi adatok alapján az alábbiakban röviden ismertetem.

Tiszaszöllös régi idők óta lakott terület volt. A Szolnoki Damjanich Múzeum ásatásai (az 1960-as években) nyomán a határban rézkori lakótelep leletanyaga került elő, ezenkívül szkítakori temető és Árpád-kori falu részlete is napvilágot látott. (Szolnok megyei Néplap, 1963. júl. 7.) Kiemelkedő az avarkori lelet, melyet a mai *Nagyaszóú* dűlőben találtak 1839-ben. *Domaházán* (a XV. században *Dománháza* néven önálló helységként említik) két csontvázat találtak vaskengyelekkel, lándzsával, vasnyílhegyekkel. A leletek és koponyák az Árpád-kori temetők leleteihez hasonlóak (vö.: TARICZKY ENDRE, A Tiszavidéki Hun Földpyramis-Halmok Ismertetése. Eger, 1906. 15.).

A vízszabályozásig az árvízből maradó *mocsarak, lápok* uralták a határt. A határnevek csaknem kivétel nélkül a régi vizes világ emlékei: *Tóú*, *Pünkös-tóú*, *Sziget*, *Papere*, *Natyfok*, *Tökös-tóú* stb. A határ jelentős része a régi mocsarak, lápok, megszüntetése után vált művelhetővé. Csak lassan tért át a lakosság a földművelésre. E területeken nagyobb részben gabonaféléket termeltek. Régen sokkal több volt a szőlő. Kiváló minőségű homoki boráért Tiszaszöllöst a környékről szívesen keresték fel. A régi időkkel kapcsolatban meg kell említeni a kender termesztését. Saját szükségletre, kötél, háziszöttes készítésére vetették. Emlékét csak a *Kendérfőú*, *Kendéraszatatóú-tóú* meg az egyes házaknál még meglévő *szövőűszékék*, *gerebénék* stb. őrzik.

A falu hivatalos neve Tiszaszöllös. A tiszafüredi járáshoz tartozik. Lakosainak száma 2543, területe 8340 katasztrális hold. Neve a helyi kiejtésben *Tiszaszöllös*, de gyakoribb csak a *Szöllös* (-ön, -rül, -re). A falunak és nevének eredetére vonatkozó népi hagyomány nincs. Általános az a nézet, hogy a község lakóinak ősei a legelső megtelepedett magyarok voltak.

BÁRTFAI SZABÓ LÁSZLÓ a megyében található szőlők egy részét római kori eredetűnek mondja. Különösen vonatkoztatja ezt a Tisza vidékére. A falu neve azt mutatja, hogy már az első települők szőlőműveléssel foglalkoztak. Az ásatások alkalmával előkerült emlékekből arra következtethetünk, hogy Tiszaszöllös ősi település. (BÁRTFAI SZABÓ LÁSZLÓ, Gyöngyös és vidéke bortermelésének története 1850-ig. Gyöngyösi kalendárium, 1937. VIII. évf.)

PESTY FRIGYES szerint az országban gyakori *Szölös* nevű helységek egy része „királyi szolgálmányokkal hozható kapcsolatba”. (PESTY, Helynevek és történelem. Magyarország helynevei, I. Bp. 1888. 2.)

Az ásatásokkor előkerült emlékek TARICZKY ENDRE állítását is alátámasztják. Eszerint a honfoglaló vezérek egyikének, *Tasnak* hadi sátora az

Örvény-domaházi homokgerincek Taskóhát (ma is élő dülönév, *Király halmának* is nevezik [vö. még: Nyr. 45:190]) nevű halmán volt felállítva, tábor pedig *Örvény, Domaháza* és *Szöllős* területén helyezkedett el (TARICZKY ENDRE, A Tiszavidéki Hun Földpyramis-Halmok Ismertetése. Figer, 1906. 16.).

Tiszaszöllős a *Tomaj* nemzetséghez tartozó falu volt. Az ebből a nemzetségből való *Abádi* család tulajdonaként került zálogba (Heves vármegyei Ismertető és Adattár. Budapest, 1936. 295.). A község az ősi *Kemnej* megye részeként *Zeuleus* néven 1337-ben pápai adót fizet. Ez az első írott emlék a nevről. 1359-ben Szentmáriai Miklós és felesége gyermekeinek ad birtokot Hevesben. A birtok *Zeuleus* és *Euruen* közé esik (Sztárai oklevéltár I. 307—308.). Egy 1360-ból származó okirat szerint Szöllösi Tamás ispan János fia nagyanyja által ősi jogon a *Zeuleus* birtokból anyját kielégítette (OL. DL. 38830). A név 1480-ban *Zewlews* alakban fordul elő (OL. DL. 2454). 1524-ben Szöllösi László özvegye a férje után nászajándék címén örökölt Heves megyei *Zewlews* birtokot Szöllösi Pál leányának adja (OL. DL. 50398). Dobó István 1548. évi számadásaiban Heves vármegye községeként szerepel. A török hódoltság alatt a szolnoki szandzsákhhoz tartozott. 1575-ben haltized címén 350 akcsét fizettek a halászat után. 1579-ben *Tiza Zólós*, 1652-ben *Szeöleős* alakban találjuk a nevét (OL. Reg. Dec.).

A tatárok 1672-ben egész lakosságát elhurcolták. A község 1672-ben *Szölös* néven pusztaként van feltüntetve (OL. Reg. Dec.). 1695-ben Bihar megyei menekültek szállták meg egy időre, de magyar lakossággal is megtelt 1696-ig. 1705—1706-ban a rácok és Rabutin labanc generális elől menekült el a lakosság. 1713-ban egy részük Sarudról, más részük Tiszacsegéről tért vissza, s véglegesen benépesítették a falut (SOÓS IMRE, Heves megye benépesülése a török hódoltság után. Eger, 1954—55.).

1770-ben az Elek és Komjáthy család a falu földesura. Később Elek István, Bobory Györgyné, a Klein örökösök, a Bánó, Graefl, Györgyei családok a nagyobb birtokosok. A község neve 1888-ban *Szöllős* (Hnt. 1888), 1962-ben *Tiszaszöllős* (Hnt. 1962) alakban fordul elő az említett helységnévtárakban. Ennek ellenére a hivatalos iratokban ma mindig *Tiszaszöllős* formában találjuk. Ezt az írásmódot az általam felsorakoztatott régi és újabb adatok nem igazolják.

A lakosság jelentős része 1945 előtt és ma is földművelésből él. Az utóbbi években többen Budapestre mentek dolgozni. A falu 1959-ben termelőszövetkezeti község lett. Az egyetlen közös gazdaság a Petőfi nevet viseli. A járásban a jobb termelőszövetkezetek közé tartozik.

II. A belterület nevei

Ál o m á s,-ra Á l l o m á s (vasútállomás, 1.)

Á r p á d u c c a,-ra Á r p á d u t c a (U., 11).

Hivatalos név.

B a j c s i - Z s i l i n s z k i u c c a,-ra B a j c s y - Z s i l i n s z k y u t c a (U., 25).

Hivatalos név. Kis, keskeny utca a *Topáncs* nevű falurész mellett.

Bíke ucca,-ra Béke utca (Ű., 66).

Hivatalos neve a *Temető* északi és nyugati részén vezető útnak.

Bem apó ucca,-ra Bem apó utca (U., 9).

Hivatalos név. A falu déli részén 1945 után épült új falurész egyik utcájának a neve.

Cirjákné kertye, kertyibe Czirjákné kertje (Fr., 64).

Egyik falubeli birtokos lakása volt körülkerített 10 hold kerttel. A kertet 1945-ben kiosztották a falubelieknek, azóta szép új házak épültek rajta. A név ritkán még ma is előfordul.

Csireülís,-re Csireülés (Fr., 58).

Falurész a *Géllér-tó* falubeli vége mellett. A vízszabályozás előtt a *Géllértó*ba állandóan víz állott a partján náddal szegélyezve, s az ott tanyázó vízcisrécokről kapta a nevét. A falurész mellett húzódó utca hivatalosan Zrínyi Miklós utca. Helyette is a régi *Csireülís* nevet használják. Hívják még *Csirezug*nak is. A *zug* nevet a *Géllér-tó* és a falut körülölelő *Tó* által alkotott szögletről kapta.

Csirezug,-ba l. Csireülís

Damjanics ucca,-ra Damjanich utca (U., 8).

Hivatalos neve a falu déli részén 1945 után épült falurész egyik utcájának.

Darvas út,-ra ~ (Ű., 41).

1782: „Folyamodtam Nagy Réthi Darvas József uramhoz...” (EÁL Polg. periratok, 1782), 1783: „*Darvas út*” (EÁL. Polg. periratok, 1783). Félkör alakú makadám út. Valószínűleg a XVIII. századbéli földbirtokosról kapta a nevét. A birtokosra már az öregek sem emlékeznek. A néphagyomány szerint nevét alakjáról kapta. „*Ojan a formája, mint amikor a daruk szállnak*”. Általánosan ismert, gyakran használt népi név.

Dēják Ferenc ucca,-ra Deák Ferenc utca (U., 3).

Hivatalos neve a *Temető* és a *Vasútalomás* közötti, a harmincas években épült falurész egyik utcájának. Régi neve *Új sor*. Ma is ezt a nevet használják.

Dózsa György ucca,-ra Dózsa György utca (Ű., 63).

Hivatalos neve a *Cirjákné kertye* mellett a *Csordagyépre* vezető útnak.

Dögeji ucca,-ra Dögei utca (U., 15).

Hivatalos név. Kis keskeny zsákutca. Az ebben az utcában lakó Dögei Józsefről nevezték el, akit 1919-ben a bevonuló román katonák kivégeztek.

Édesjुकú-kocsmá,-ba Édeslyukú-kocsmá (Lh., 62).

Egyik kocsmá nevét őrzi a név, ma már csak az idősebbek emlékeznek rá. A hagyomány szerint kikapós menyecske volt a tulajdonosa, ide jártak a falu vezetői inni, kártyázni. Ma lakóház.

Faluháza,-ra ~ (Ép., 28).

1950 előtt a községi közigazgatás központja. Jelenleg pékség. A nevet ritkán használják.

Falukert,-be ~ (Ép., kert, 31).

A község tulajdona. Az apaállatok istállója, s azok gondozójának a lakása van a kertben. Gyakori név.

Fehér Imre ucca,-ba Fehér Imre utca (U., 16).

Hivatalos név. Az 1919-ben kivégzett Fehér Imre emlékére nevezték el. Ismert, de ritkán használt név.

Fekete kert,-be ~ (Fr., 43).

Fekete nevű birtokos család tulajdona volt. Több holdnyi terület. Ház-helynek kiosztották, s most több kisebb lakás van rajta. A nevet ritkán még mindig használják.

Felsőzabadulás úttya,-ra Felsőzabadulás útja (Ú., 19). Hivatalos név. 1944-ben ezen az úton jelentek meg először a szovjet csapatok.

Föld út,-ra Föld út (Ú., 12).

Hivatalos név. A falu déli szélén vezető széles út. Nem használják.

Fúrót-kút,-ra Fúrót-kút (kút, 61).

A régi fajta ásott kúttal szemben az erre a célra szolgáló fúróval készítették. Ezért kapta ezt a nevet. Igen gyakran használják.

Gárdonyi Géza ucca,-ra Gárdonyi Géza utca (U., 4). Hivatalos neve a *Temetőj* és a *Vasutálomás* közötti, a harmincas években épült falurész egyik utcájának. Régi neve *Új sor*. Ma is ezt a nevet használják.

Gát ucca,-ra Gát utca (U., 26).

Hivatalos név. A *Tisza* gátja felé vezető keskeny gyalogút a *Topánacs* nevű falurészen. Nem használják.

Hétvezér ucca,-ra Hétvezér utca (U., 6).

Hivatalos név. Nem ismerik.

Görbe-kocsma

1783: „... *Görbe nevezetű Korcsmájokat adtuk ki...*” (EÁL. Polg. periratok, 1783), 1840: „*Görbe kortsma*” (EÁL, Polg. periratok, 1840), 1878: „Beltek között volt *görbe kocsma területe*” (EÁL, Urb. tag. 4). Emléke csak a régi iratokban él. A helyét megállapítani már nem lehet. A falubeliek sem emlékeznek rá.

Iskola,-ba ~ (Isk., 39).

A községi általános iskola. Igen gyakran használt név. „*Réggel mindig az iskolától indulunk dőgözni.*”

Jedzőkört,-be Jegyzőkört (Ép., kert, 50).

A felszabadulás előtt a mindenkori főjegyző szolgálati lakása volt, körülkerített nagy kerttel. A nevet ma is használják.

Jóuvír-műhej,-be Jóvér-műhely (Ép., 40).

Kovácsműhely volt a *Darvas út* mellett. A gazdájáról nevezték el. A *Darvas úton* sétáltak vasárnap a lányok a legényekkel, az idősebbek a műhely elé ültek ki a sétáló lányokat nézni. Jóuvír családnév. A műhelynek nyoma sincs, a gazdája is meghalt, de a név elevenen él.

József Atilla ucca,-ba József Attila utca (U., 27). Hivatalos név. Nem ismerik. Régi neve *Pete Pista* köze. Ma is ezt a régi nevet használják. Jelentése 'Pete István kertje melletti utca'. Az utca mellett lakó gazdáról nevezték el.

Kakas-kút,-ra ~ (kút, 13).

Igen régi kút a falu déli végénél. Nevét a mellette levő *Kakas-malomrúl* kapta (l. ott). A név még ma is gyakori.

Kakas-malom,-ba ~ (Ép., 14).

Régi malom emlékét őrzi a név. Ma egy kis lakóház áll a helyén. A hagyomány szerint a református templom tornyáról csillaggal cserélték le a rajta

levő kakast, s ezt az egyház gondnoka, Elek József nagybirtokos rátette a saját malma tetejére. Innén kapta a malom a nevét. A *Kakas-kút* névvel ellentétben ez a név ma már ritkán fordul elő.

K a l m á r k ö z, - b e ~ (U., 21).

A *Darvas útról* a falu nyugati szélére vezető keskeny földút. *Kalmár* családnév. Az út mellett levő nagy kert gazdájáról nevezték el az utcát. A tulajdonos a 30-as években meghalt, de a név még mindig gyakori. Hivatalos neve *Sallai Imre utca*. Ezt nem használják.

K a t o n a J ó z s e f u c c a, - r a *Katona József utca* (U., 38).

Hivatalos név. Keskeny, a templomhoz vezető kis utca a *Nóyborda* mellett. Régi neve *Templomköz*. Inkább ezt a nevet használják.

K o s ú t L a j o s u c c a, - r a *Kossuth Lajos utca* (U., 48).

A *Darvas út* egy részének a hivatalos neve. Helyette is a régi *Darvas út* a gyakori. *Darvas út* l. ott.

K ö v e s ú t, - r a ~ (Ü., 52).

A falu leghosszabb útja. Keresztül vezet a falun, tulajdonképpen a *Tisza-füred—Tiszaderzs* közötti makadám országút. Hivatalos neve *Vörös Hadsereg utca*. Helyette is a *Köves út* nevet használják.

K i s f a l u d i k ö z, - b e *Kisfaludy köz* (U., 45).

Hivatalos név. Kis rövid utca a falu északi részén.

K i s k ö z, - b e ~ (U., 30).

A *Templomkertül* a régi *Faluházáig* tartó keskeny, kis utca. Csak gyalogosan lehet közlekedni rajta. Ma is gyakori név.

K i s n ó ú b o r d a, - r a *Kisnóyborda* (Vá., 17).

Mélyebben fekvő kis terület a falu közepén. A *Kis* névvel a nagyobb területű *Nóybordától* különböztetik meg. Régen állandó vízállás volt, ma már csak nagy esőzések idején áll meg rajta tartósan a víz (1. *Nóyborda*). Ritkán használják.

K l á n - k e r t, - b e *Klein-kert* (Ép., kert. 65).

Régi urasági kert. A volt tulajdonosról nevezték el. Ma a helyi közigazgatás központja. Itt épült fel az új tanácsháza. Gyakrabban a *Tanácsház* név fordul elő.

L e n i n u c c a, - r a *Lenin utca* (U., 59).

Hivatalos név. A *Vérés Haccsereg* utcát a *Rákóczi* uccával köti össze.

L e v e n t e k e r t, - b e ~ (Fr., 33).

Régi urasági kastély volt nagy kerttel, parkkal. Ma több lakóház van rajta. A nevét volt tulajdonosáról kapta. Ritkán még ma is használják.

L i l i j o m u c c a, - r a *Liliom ucca* (Ü., 54).

Hivatalos név. A *Vadas* nevű falurész egyik széles útja. Helyette inkább a régi *Csordajárás* nevet használják. Itt hajtják a teheneket a *Csordagyépre*.

L i g e t, - b e ~ (E., 56).

Nyárfával beültetett időszakos vízállás a *Csireülis* és a *Vadas* között a *Gél-lér-tó* falubeli végében. Gyakori név.

L u c s k o s - k o c s m a, - b a ~ (Lh., 18).

1840: „*Lutskos kocsmá*” (EAL. Polg. periratok, 1840), 1885: „... bérletinek meghosszabbítását és a *Lucskos kocsmá* kijavítását” (EÁL. Urb. tag. 4.). Ma

már nyoma sincs a kocsmának. A *Kisnóyborda* mellett volt. A néphagyomány szerint az udvarán állandóan víz állott, ezért kapta a nevét.

Madács Imre ucca,-ba Madách Imre utca (U., 46).
Hivatalos név. Helyette a régi *Szövetkéz* köz nevet használják. A Hangya Szövetkezet falusi fiókja volt itt. Ezért kapta a kis utca akkor ezt a népi nevet.

Nóyborda,-ra Nóborda (Vá., 37).

PESTY: „A Gellért medrével csaknem párhuzamosan vonul keresztül a *Nóborda* nevű vízállásos hely.”

Régen állandó jellegű vízállás volt a *Templomkert* mellett. Most már feltöltődött, csak nagy esőzések idején áll meg rajta a víz. A név még ma is nagyon gyakori.

Nh.: „Éccér egy bordát árulóú tóút bérugott osz lőfekütt a *Nóyborda partjára*, a víz meg elvitte a bordát. Mikor félébrett, úgy rimánkodott a *bordának*, hogy no borda, gyere ki. Azóyta nevezik *Nóybordának*.”

Nóyborda ere, eri,-be Nóborda ere (Á., 32).

1863: „*Nóborda ere*” (EÁL. Urb. tag. 7). A *Nóybordát* a *Kisnóybordával* összekötő természetes eredetű keskeny, sekély árok. Sok helyen még ma is gyékény, nád van a partján. *Nóyborda* l. ott.

Nyárfás,-ra ~ (U., 55).

Hivatalos név. A *Vadas* és a *Liget* között vezető utca. A *Ligetben* levő sok nyárfáról kapta a nevét. Nem használják.

Pap-kút,-ra ~ (kút, 36).

A református pap lakása melletti kút volt. Ezért kapta a nevét. Már régen nincs meg. A név általánosan ismert, de csak ritkán használják.

Partajja,-ra Partalja (Ú., 44).

A falu északi jellegű vezető út neve. L. a külterület nevei.

Pete Pista köze, közibe l. József Atilla ucca.

Petőffi ucca,-ba Petőfi utca (U., 49).

Hivatalos neve a *Vörös Haccsereg uccából* kiágazó, a *Jedzöükert* előtt elvezető utcának. Nem használják.

Petykér,-re Petykér (Vá., 24).

PESTY: „... a szintén víziútnak nevezhető *Petykértől* választva...” A *Topáncs* nevű falurész nyugati részén húzódó vízer volt. Esős időben most is vízállás. A név előtagja a Péter becéző alakja. A Péter nevű gyerekeket ma is *Petykónak* becézik. Gyakori név.

Piaci-kút,-ra Piaci-kút (kút, 29).

A *Faluháza* melletti fúrott kút. Régen ezen a kis téren volt a falu piaca. Innen van a neve. Igen gyakori név.

Porcsin-kocsmá,-ba ~ (I.h., 5).

1878: „... a *Porcsin kocsmáig*...” (EÁL. Urb. tag. 4), 1885: „... a *Porcsin kocsmától*” (EÁL. Urb. tag. 4). Régen kocsmá volt, az akkori faluszélen. Rossz minőségű, szikes birkalegelő mellett épült. A néphagyomány szerint a legelőn csak porcsin nevű fű termett, innen kapta a nevét.

Rákóczi Ferenc ucca,-ra Rákóczi Ferenc utca (U., 60).

Hivatalos neve a *Fúrot-kútnál* kezdődő s a *Dózsza György* uccába torkolló utcának.

Salétrom-kút,-ra ~ (kút, 57).

Kút a falu keleti szélén a *Liget* mellett. A néphagyomány szerint itt régen salétromot főztek. Állandóan használt név.

Ságvári Endre ucca,-ba Ságvári Endre utca (U., 42)
A *Darvas útról a Partajjára* vezet. Hivatalos név.

Sallaji Imre ucca,-ba Sallai Imre utca l. *Kalmár köz*.

Sport ucca,-ra Sport utca (U., 7).

Hivatalos neve a falu déli részén 1945 után épült falurész egyik utcájának. Nevét onnan kapta, hogy mellette volt a futballpálya. Nem használják.

Szabaccsák tér,-re Szabadság tér (tér, 34).

Hivatalos elnevezés. Régen *Szobor tér* volt a neve. Ma is inkább ezt használják. Itt van az I. világháborúban elesettek emlékére állított szobor.

Szobor tér,-re ~ l. *Szabaccsák tér*

Szarvas Sándor ucca,-ba Szarvas Sándor utca (U., 20).

Hivatalos név. Az 1919-ben kivégzett falubeli kommunista emlékére nevezték el. Szarvas Sándor ebben az utcában lakott.

Szövetkezet köz,-be Szövetkezet köz l. *Madács Imre utca*.

Tanács ház,-ra ~ l. *Klán-kert*.

Táncsics ucca,-ba Táncsics utca (U., 22).

A *Topáncsot* körül ölelő utca. Hivatalos név.

Temető ü,-be Temető (T., 51).

1864: „... a temető mellett a közöstől egy holdnyi tér léssen kihalítandó”. A község temetkezési helye.

Templomkert,-be ~ (kert, 35).

A református templom mellett körülkerített, parkírozott terület. Gyakori név.

Templomköz,-be ~ l. *Katona József ucca*

Topáncs,-ra ~ (Fr., 23).

1865: „... határozatlik az, jelesen a *topáncsi* házakkal...” (EÁL. Űrb. tag. 4); PESTY: „... *Petykértől* választva *topáncs*nak hívják.”

A falu nyugati részén levő falurész. A régi világban a legszegényebb emberek lakták. Víz vette körül. Ősztől tavaszig óriási sár volt itt, még gyalogosan is alig lehetett közlekedni. Ezzel függ össze ez a képzős névalak is.

Új sor,-ra ~ (Fr., 3, 4).

A harmincas években épült falurész. Két utca van benne, a *Déják Ferenc ucca* és a *Gárdonyi Géza ucca* (l. ott). A régi népi név még mindig gyakori.

Vadas,-ba ~ (Fr., 53).

1878: „Amennyiben a kaszálók között a *Vadastól* a réteken keresztül...” (EÁL. Űrb. tag. 4); PESTY: „A belső résztől vízállásos hely az ún. *Kis Gellértől* választva *Vadast*nak hívják.” Falurész a község északkeleti részén. A hagyomány szerint régen Széki Péter földbirtokos vadaskertje volt. Ez a régi név él még ma is. Igen gyakori.

Vörös Haccsereg ucca,-ra Vörös Hadsereg utca l. *Köves út*.

Vörösmarti ucca,-ra Vörösmarty utca (U., 10).
Hivatalos neve a falu déli részén 1945 után épült falurész egyik utcájának.
Nem használják.

Vasút,-ra ~ (Vú., 2).

A falu szélén vezető vasútvonal egy kis szakasza. Gyakori név.

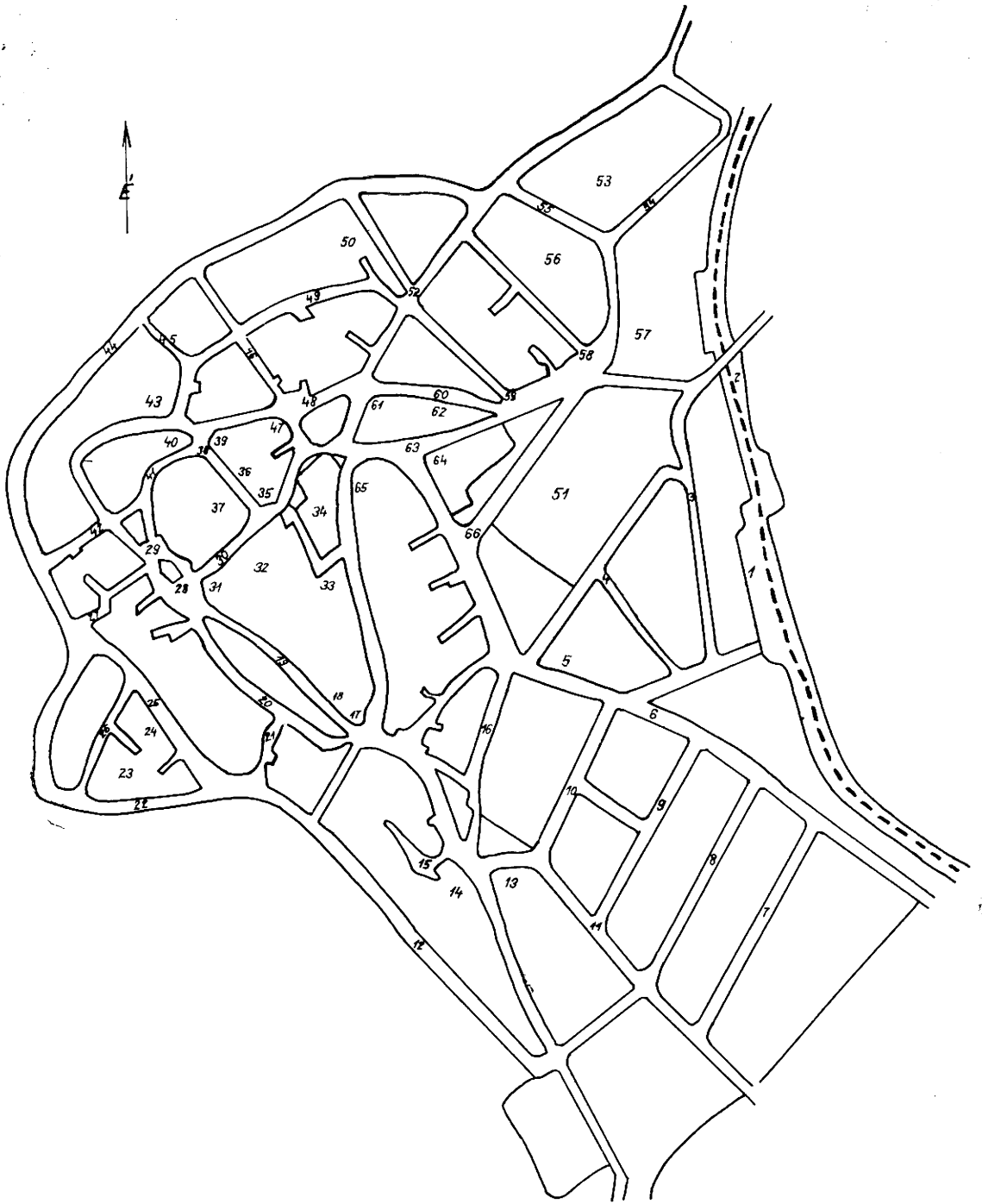
Zrínyi Miklós ucca,-ra Zrínyi Miklós utca l. *Csire-
ülis*.

Zsidóutemplom,-ba Zsidótemplom (kert., 47).

Ma már csak egy üres telek van a helyén, az épületet régen lebontották.
A név még él, gyakori.

N é v m u t a t ó

1 Álomás	35 Templomkert
2 Vasút	36 Pap-kút
3 Dēják Ferenc ucca	37 Nőúboroda
4 Gárdonyi Géza ucca	38 Katona József ucca
5 Porcsin-kocsma	39 Iskola
6 Hétvezér ucca	40 Józsvír-műhely
7 Sport ucca	41 Darvas út
8 Damjanics ucca	42 Ságvári Endre ucca
9 Bem apóú ucca	43 Feketekert
10 Vörösmarti ucca	44 Partajja
11 Árpád ucca	45 Kisfaludi köz
12 Főú d út	46 Madács Imre ucca
13 Kakas-kút	47 Zsidóutemplom
14 Kakas-malom	48 Kosút Lajos ucca
15 Dögeji ucca	49 Petőüfi ucca
16 Fehér Imre ucca	50 Jeddzöükert
17 Kisnőúboroda	51 Temetőü
18 Lucskös-kocsma	52 Köves út
19 Felsőzabadulás úttya	53 Vadas
20 Szarvas Sándor ucca	54 Lilijom ucca
21 Kalmár köz	55 Nyárfás
22 Táncsics ucca	56 Liget
23 Topánsc	57 Salétrom-kút
24 Petykér	58 Csireülis
25 Bajcsi-Zsilinszki ucca	59 Lenin ucca
26 Gát ucca	60 Rákóúci Ferenc ucca
27 Józsvf Attila ucca	61 Fúrot-kút
28 Faluháza	62 Ídészjúkú-kocsma
29 Pijaci-kút	63 Dóúza György ucca
30 Kisköz	64 Cirjárné kertye
31 Falukert	65 Klán-kert
32 Nőúboroda ere	66 Bike ucca
33 Leventekert	Kihalt név, szám nélkül szerepel:
34 Szabaccsák tér	Görbe-kocsma

III. A külterület nevei

A k á c o s,-ba ~ (Át., e., 166).

Akácerdő a *Hóut-Tisza* árterén a gáton belül. A *Gyümölcsöstől a Göbéjig* terjed. A harmincas években ültették be ezt a területet akácfával. Akkor kapta a nevét. Ma is használják.

A l s ó u r í t,-re A l s ó r é t (S., sz., 117). Kat. térk.: *Alsó rét*
1859: „*Alsó réti* legelő középosztályú . . .” (Egri Állami Levéltár. Urbéri tagosítás. Tiszaszöllős 6. Az alábbiakban rövidítve: EÁL. Urb. tag.), 1863: „. . . *Alsó rét kavitsos* . . .” (EÁL. Urb. tag. 8), 1874: „*Alsó rétb*en erdő . . .” (EÁL. Urb. tag. 4), 1886: „Az úgy nevezett *Alsó réti* düllőben . . .” (EÁL. Urb. tag. 4); T/1: „*Alsó rét*”, T/4: „*Alsó rét*”; PESTY: „*Alsó rét*”.

A falutól D-re 3 1/2 km-re. A Tisza-szabályozás előtt erdő és legelő. Ma már szántó. Az egész terület a határ legmélyebben fekvő része. A tőle északra magasabban fekvő *Rittől* (l. *Rít*) az *alsóy* elnevezéssel különböztetik meg. A *rít* a régi vízszabályozás előtti idő emlékét őrzi, amikor 'vízjárta legelő' jelentése volt. Hosszantartó, nagy esőzések idején a mélyebb részeken, a *fenekekben* ma is megáll a víz. Gyakori név.

A r a n y o s,-ra ~ (S., sz., k., 196). Kat. térk.: *Aranyos*
1783: „*Aranyos*” (EÁL. Polg. periratok 1783), 1859: „*Aranyos*” (EÁL. Urb. tag. 6), 1864: „Az *Aranyosnál* egy szabadalmazott rév nyitását eszközölni lehetne . . .” (EÁL. Urb. tag. 4), 1865: „*Aranyos*” (EÁL. Urb. tag. 8), 1882: „Az *Aranyosba* egy négy öles közlekedési út hasítandó ki . . .” (EÁL. Urb. tag. 4); T/1: „*Aranyos*” T/3: „*Aranyos*”, T 6: „*Aranyos*”.

A falutól ÉNy-ra 4 km-re a Tisza közelében elterülő szántó és kaszáló. Régen az egész kaszáló. A szántó nehezen művelhető fekete föld. Nh.: „*Azír kapta eszt a nevet, mer a Tisza kimossa a partyára a finom aranykín csillogóy homokot, sankot, osz mivel ez a düllőy mellette van, hát elnevesziük így*”. Ez a magyarázat véleményem szerint elfogadható. Aranymosásra senki sem emlékszik a faluban. (Vö.: GUNDA BÉLA, Néprajzi gyűjtőúton 83.) Gyakori név.

Az említett finom homok ma a Tisza partján a gáton belül található meg. A Tisza gátja és a mai szántó közötti terület kaszáló. Ennek a földje sárgás, homokszerű talaj. A kaszáló területén volt a *Szártos* kenderáztató tó.

A r a n y o s i á t j á r ó u,-ra Aranyosi átjáró (Ú., 195).
A Tisza mellett húzódó mesterséges eredetű töltésen (*gáton*) keresztül az *Aranyosi-erdő*be vezető út. Az *átjáróy* 'út' jelentésű. *Aranyos* l. ott. Igen gyakran használt név.

A r a n y o s i - e r d ő ü,-be Aranyosi-erdő (Át., e., 198).
1864: „*Aranyos erdő*” (EÁL. Urb. tag. 4), 1865: „*Aranyosi erdő*” (EÁL. Urb. tag. 8), 1895: „Az *Aranyosban* erdő . . .” (EÁL. Urb. tag. 4); PESTY: „*Aranyosi erdő* . . .”.

Az *Aranyosi-saroktól* a *Göbéjig* terjedő erdő a Tisza gátján belül. Az *erdőü* 'fákkal, vad növényzettel tele terület' jelentésű. *Aranyos* l. ott. Gyakran használt név.

A r a n y o s i - f e n e k,-be Aranyosi-fenek (Mé., 197). Kat. térk.: *Aranyos*.
T/3: „*Aranyosi fenek*”.

Szántó az *Aranyos* dűlőben. Régen kaszáló, időszakos vízállás. A *fenek* a laposnál mélyebb és kisebb kiterjedésű mederszerű süllyedést jelent. *Aranyos* l. ott. A nevet csak ritkán használják.

Aranyosi-sarok,-ba ~ (Fk., e., 199).

A falutól ÉNy-ra a Tisza kanyarulatában fekvő terület. A *sarok* itt a Tisza éles kanyara következtében létrejött 'szögletet, csúcst' jelenti. *Aranyos* l. ott. Gyakori név.

Ásott-fok,-ba *Ásott-fok* (Á., 125).

1858: „*Ásott fok*” (EÁL. Urb. tag. 4), 1859: „*Ásott fok*” (EÁL. Urb. tag. 6); PESTY: „A *Tökösfenéktől* oldalt *Ásott fok*...” Mély, mesterséges árok, mely az *Alsóúrit* és környékének vadvizait viszi a Tiszába. A *fok* itt 'árok' jelentésű.

Aszóú,-ra *Aszó* (S., sz., 102). Kat. térk.: *Nagy Aszó*.

1576: *Azoh*, 1577: *Azoh* (OL. Reg. Dec.), 1877: „... mely út az *Aszó* területén lenne elvezetendő” (EÁL. Urb. tag. 4). A falutól DK-re nagy kiterjedésű sík terület. Mellette keletre magas, meredek kiemelkedés van, az *Aszóú-part*. Összefoglaló névként használják mind a *Kis-* mind a *Nagyaszóú* nevek helyett. Ezeket l. ott. Az *Aszóú* itt mélyebben fekvő nagy, széles, sík területet jelent. Gyakori név.

Aszó-ér (S., sz., 106). — Kat. térk.: *Nagy Aszó*.

PESTY: „A *Nagyaszó*, melyet az *Aszó ér* választ el a délnyugati irányban levő *Kisaszótól*.”

A PESTY adata szerint a *Nagyaszóú* és a *Kisaszóú* közötti vízér volt. Az ér itt 'természetes eredetű, keskeny, vízlevezető árok' jelentésű. *Aszóú* l. ott. Az *Aszó-ér* név ma már csak a PESTY adatában él.

Aszóúpart,-ra *Aszópart* (P., sz., 105). Kat. térk.: *Nagy Aszó*.

A *Nagyaszóú* keleti részén meredeken kiemelkedő sík terület. Innen van a *part* elnevezés. *Aszóú* l. ott. A hagyomány szerint itt valamikor falu volt. Szántáskor még ma is forgat ki az eke épületmaradványokat. 1839-ben az *Aszóúpart* egy része beomlott, s ekkor népvándorlás korabeli aranyvértet, aranyboglárt találtak (Vö.: TARICZKY ENDRE, Tiszafüred vidéke a népvándorlástól kezdve. Eger, 1892. 23. 1.).

Kisaszóú,-ra *Kisaszó* (S., sz., 1., 112). Kat. térk.: *Kis Aszó*.

1859: „*Kis Aszó*” (EÁL. Urb. tag. 3), 1863: „A *Kis Aszónak* számozás alatt való része harmadik osztályú szántó földnek, gyepes része kaszálónak...” (EÁL. Urb. tag. 7), 1865: „*Kis Aszó*” (EÁL. Urb. tag. 8), 1873: „*Kis Aszó* dűlőben kaszáló...” , 1886: „*Kisaszó*”, 1890: „*Kisaszó*”, 1909: „*Kisaszó*” (EÁL. Urb. tag. 4); T/1: *Kis Aszó*”, T/4: „*Kis Aszó*”, T/5: „*Kis Aszód*””; PESTY: „Az *Aszóér* választ el a délnyugati irányban levő *Kisaszótól*.”

A *Nagyaszóú*tól DNy-ra elterülő szántó és részben legelő. Jóval kisebb kiterjedésű, mint a mellette levő *Nagyaszóú*. Innen van a megkülönböztető név. *Aszóú* l. ott. Általánosan ismert és használt név.

Kisaszó-ér (Á., sz., 110) — Kat. térk.: *Kis Aszó*.

1865: „*Kis-aszóí érnél* szántó” (EÁL. Urb. tag. 8).

Keskeny, hosszú, természetes eredetű vízlevezető mélyedés a *Kisaszóú*n. *Kisaszóú* l. ott *ér* l. *Aszó-ér*. A nevet ma már nem használják, csak a történeti adatban fordul elő.

K i s a s z ó ű - h á t , - r a K i s a s z ó - h á t (Ke., sz., 111). Kat. térk.: *Kis Aszó*.

1865: „*Kis Aszó hát*” (EÁL. Urb. tag. 8). A *Kisaszó-ér* mellett hosszan elnyúló kisebb kiemelkedés. Innen kapta a *hát* elnevezést. *Kisaszó* l. ott Ritkán és kevesen használják.

K i s a s z ó ű - l a p o s s , - r a K i s a s z ó - l a p o s (Mf., sz., 107). Kat. térk.: *Kis Aszó*.

1859: „*Kis Aszó lapos*” (EÁL. Urb. tag. 6).

A *Kisaszó* dűlőben mélyebben fekvő, széles, sík terület. Nevének utótagját ezért kapta. *Kisaszó* l. ott. Régen terméketlen legelő volt. Ma már szántó. Esősebb években megáll rajta a víz, ilyenkor terméketlenné válik. Ritkán használt név.

K i s a s z ó ű - p a r t , - r a K i s a s z ó - p a r t (L., sz., 109). Kat. térk.: *Kis Aszó*.

1865: „*Kis-Aszó partnál . . .*” (EÁL. Urb. tag. 4). A *Kisaszó-laposs* enyhén lejtő oldalát jelöli. A *part* 'lejtős oldal' jelentésű. *Kisaszó* l. ott. Kevesen ismerik.

N a g y a s z ó ű , - r a N a g y a s z ó (S., sz., 1., 103). Kat. térk.: *Nagy Aszó*.

„1839-ben Tiszaszöllősen a *Nagyaszó* nagyhalmos partot az évenként megjelenő tisztaértéri vizek hullámverései vették bontogatás alá, anélkül, hogy arra valaki felfigyelt volna, mígnen tartalmának néhány részei nem kezdődtek a vízbe hullani és a napszámból hazatérő asszonyok ott lábukat mosogatván többféle aranyleleteket nem találtak . . .” (TARICZKY ENDRE, a Tiszavidéki Hun Földpyramis-Halmok ismertetése. Eger, 1906.). 1859: „*Nagy Aszó*” (EÁL. Urb. tag. 6), 1863: „*A nagy Aszóba* bemelve a *Tajbok farkáig* rossz minőségű szántó és legelő” (EÁL. Urb. tag. 7), 1890: „*Nagy Aszó*” (EÁL. Urb. tag. 7); T/4: „*Nagy Aszó*”.

Szántóföld és legelő a falutól DK-re. Sokan ezzel a névvel jelölik a mellette levő *Aszópartot* is. A hagyomány szerint itt valamikor falu volt. A rácjárás idején itt temették el a falubeli Kovács István által megölt rácvezért, akivel együtt eltemették aranykarpereceit. Állítólag ezeket megtalálták a vasútépítéskor. „*Vőut ott egy nánaji embër, asz többet nem is mënt kubikolni. Hazavitte az aranyat, oz gazda embër lett.*” A *Kisaszó*hoz viszonyítva a *Nagyaszó* jóval nagyobb területet jelöl. Ezért van a megkülönböztető név. *Aszó* l. ott. Gyakran használják.

N a g y a s z ó ű j i - t ó ű , - b a N a g y a s z ó i - t ó (Mf., l., 104). Kat. térk.: *Nagy Aszó*.

A *Nagyaszó* dűlőben levő nagyobb, mélyebben fekvő terület. Valamikor tó volt. Ma a nagy esőzések idején ezen a helyen összefutó víz emlékeztet erre.

A nevet csak kevesen ismerik.

B a l á s - f e r t ő ű , - r e B a l á z s - f e r t ő (Mo., terml. 45).

1864: „*Balás fertő*” (EÁL. Urb. tag. 4); T/3: „*Balázs fertő*”.

PESTY: „*A Balázshalom* mellett levő mocsár a *Balázs fertő*.” A falutól ÉK-re 4 km-re fekvő vizes, mocsaras rész. Nád, sás, káka nő benne. A *fertő* 'terméketlen, mocsaras terület' jelentésű. A *Balázs* családnév. Kevesen ismerik a nevet.

Balás-halom,-ra Balázs-halom (Ha., sz., 47).

1859: „Balás halom” (EÁL. Urb. tag. 6), 1863: „Balás halom” (EÁL. Urb. tag. 7), 1864: „Balás halom” (EÁL. Urb. tag. 4), 1865: „A Balázs halomnál” (EÁL. Urb. tag. 4); T/2: „Balás halom”. PESTY: „Balázs halom.”

Szántó a Balás-fertőji melletti dombos kiemelkedésen. A Balázs családnév, a halom 'kisebb kiemelkedés, kerek domborulat' jelentésű. A nevet kevesen használják.

Balázshalmi-tó (Tm., terml., 48).

1859: „Balás halmi tó” (EÁL. Urb. tag. 6), 1865: „Balás tó” (EÁL. Urb. tag. 3); T/1: „Balás tó.”

A Balás-halom mellett kiszáradt tómeder. Terméketlen. Fű, nád terem benne. Balázshalmi l. Balás-halom. A nevet nem használják, csak a történeti anyagban fordul elő.

Balás-tanya,-ra Balázs-tanya (Ta. 188).

Egy lakóház, s néhány gazdasági épület. Tanya 'falutól különálló település'. Balázs családnév. Volt tulajdonosának a neve. Jelenleg a termelészövetkezet tulajdona. Ma is ezt a nevet használják.

Bánóü-szőllőü,-be Bánó-szőlő (Ds., sző., 69). Kat. térk.: Szőlő dűlő.

Urasági szőlő volt. 1945-ben kiosztották. Bánó nevű tulajdonosáról nevezték el. Bánóü csn., szőlőü 'szőlővel beültetett terület' jelentésű. 1945 előtt igen gyakori név volt, ma már alig fordul elő. „Bánóüjé vóüt az a szőlőü, sok jóü bor termét benne.”

Bánóü-tanya,-ra Bánó-tanya (Ta., 60).

Urasági kastélyból, cselédházakból és gazdasági épületekből álló település. Ma állami gazdaság tulajdona. Bánóü családnév, a volt tulajdonos neve, tanya l. Balás-tanya.

Általánosan ismert, ma is gyakran használt név. Más név helyette 1945 után sem keletkezett.

Bubori-főüd,-be Bobory-föld (Ds. sz., 19).

A falutól ÉK-re 4 km-re. Urasági föld volt, 1945-ben osztották ki a falu lakóinak. Most termelészövetkezeti tulajdon. Nevét a volt tulajdonosáról kapta. Bubori csn., főüd 'a megnevezett tulajdonában levő földdarabot' jelent. Domaháza egyik része. A Bubori-főüd helyett ma egyre gyakrabban a Domaháza nevet használják.

Bubori-tanya,-ra Bobory-tanya (Ta. 22).

A Bubori-főüd középpontjában épült kastély, cselédházak, gazdasági épületek. A volt tulajdonosáról nevezték el. Bubori csn., tanya l. Balás-tanya. Ma a termelészövetkezet egyik állattenyésztő telepe. A név általánosan ismert, de egyre kevésbé használt. Helyette a Domaháza elnevezés kezd terjedni.

Bornyúsziget,-re Borjúsziget (S., sz., 156).

1863: „Borjú sziget” (EÁL. Urb. tag. 7), 1864: „borjú Sziget” (EÁL. Urb. tag. 4); T/1: „Borjú sziget”; PESTY: „Magas fekvésű még a Tó és a Kis-sziget szomszédságában a Bornyúsziget.”

A Bornyúsziget-tóü és a Papere között kiemelkedő, magasabb fekvésű sík terület, mely árvíz idején is száraz maradt. Ma már a körülvevő területek is szántók, de a régi térképeken megfigyelhető, hogy a Bornyúsziget-tóü

állóvíz, a *Papere* vízlevezető ér volt. A név előtagját onnan kapta, hogy az urasági borjúk legelője volt. A sziget eredetileg vízzel körülvett, onnan kiemelkedő száraz területet jelölt. Jelentésében a régi vizes idők emlékét őrzi. Ma is gyakran használt név.

Borjúsziget-tó (S., sz., 157).

1863: „A vízmentett legelőn a *Borjúsziget-tó* környékén.” (EÁL. Urb. tag. 4). A falu és a *Bornyúsziget* között elterülő, kissé mélyebben fekvő sík terület. *Borjúsziget* l. *Bornyúsziget*. A tó régi 'állóvíz' jelentését csak a név őrízte meg, most szántó.

A nevet már kevesen ismerik. Egyáltalán nem használják.

Busznyák-ra ~ (Ds., sz., 1., 40). — Kat. térk.: *Busznyák*.

1859: „*Busznyák*” (EÁL. Urb. tag. 6), 1863: „*Busznyák*” (EÁL. Urb. tag. 7), 1864: „*Busznyák*”, 1865: „*Busznyák*”, 1874: „*Busznyák*”, 1890: „*Busznyák*”, 1894: „*Busznyák*” (EÁL. Urb. tag. 4), 1897: „*Busznyák*” (EÁL. Urb. tag. 14); PESTY: „A Nagyszőlőtől északkeletre van a *Busznyák* dülő.”

Szántó és legelő a falutól K-re 3 km-re. Nh.: „*Busznyák Julianna* nevű asszonnak *vőút* ot *főüggye*. *Nagyon kedves asszonnak emlégettük az öregék. Rállá nevezttik így el a düllőüt is*”.

A név családnév. Általánosan ismert, gyakran használják.

Busznyák-halom-ra ~ (Ha., sz., 39). Kat. térk.: *Busznyák*.

1859: „*Busznyák halom*” (EÁL. Urb. tag. 6), 1865: „*Busznyák halom*” (EÁL. Urb. tag. 4); T/2: „*Busznyák halom*.”

Kerek alakú domb a *Busznyák* dülőben. *Busznyák* csn., l. ott, *halom* l. *Balás-halom*. A nevet ismerik, de helyette is a *Busznyák* elnevezést használják.

Céglédi-fenek-be Céglédi-fenek (Tm., k., 191).

1863: „*Céglédi fenék* harmadik osztályú kaszáló víz” (EÁL. Urb. tag. 7); T/1: *Céglédi fenék*”.

Kaszáló az *Aranyos* dülő és a Tisza gátja közötti területen. Tavasszal az árvíz levonulásáig általában víz borítja. A *Céglédi* valószínűleg családnév, az átnézett dézsmajegyzékben találtam ilyen nevet. Az is elképzelhető azonban, hogy a tájnyelvi *cegle*, *cigle* 'parti fűz' jelentésű fanévből kapta a nevét. (Vö. KÁLMÁN BÉLA, *A nevek világa* 158.) A Tisza mentén most is fűzfák állnak. Arra, hogy ezen a területen is füzes lett volna, nem találtam adatot a régi iratokban. A falubeliek sem tudnak ilyenről. *Fenek* l. *Aranyosi-fenek*. A nevet csak kevesen ismerik, nem nagyon használják.

Céglédi-hát-ra Céglédi-hát (Ke., k., 201).

1859: „*Céglédi hát*” (EÁL. Urb. tag. 6), 1863: „A többi kaszáló: *Céglédi hát*...”. 1864: „*Céglédi hát*” (EÁL. Urb. tag. 4), 1877: „*Céglédi hát*” (EÁL. Urb. tag. 8); T 1: „*Céglédi hát*”; PESTY: „*Céglédi hát*”.

A *Céglédi-fenek* mellett hosszan elnyúló kiemelkedés. *Céglédi* l. *Céglédi-fenek*, *hát* l. *Kisasszóu-hát*.

A nevet ma már kevesen használják.

Cigánlapos-ra Cigánlapos (Mf., sz., 27).

1863: „*Cigánlapos*” (EÁL. Urb. tag. 7), 1864: „*Czigánylapos*” (EÁL. Urb. tag. 4), 1865: „*Czigánylapos*” (EÁL. Urb. tag. 8); T/4: „*Czigány Lapossa*”; PESTY: „*Cigánylapos*”.

A falutól ÉK-re *Domaháza* egyik mélyen fekvő része. Ma szántó, régen

kis része kaszáló, nagyobb része bozótos, elhagyatott, terméketlen terület volt. Tavaszí áradáskor vízállás. Nem volt kapcsolatban semmiféle levezető érrel. Csak természetes apadással tűnt el a víz. Nh.: „*Ez éggy elhagyot kaszálóu vóut. Nem termött a semmics csak cigánzabot (zabra emlékeztető vad növény) még kóuróut, bozóutot. Béesett az úttúl, azír az ára járóu cigányok ot telepettek lè. Sènki sè zavarta úket. Vóut úty hogy mék télèn is otmarattak*”. Ha a cigányok letelepedését nem is fogadjuk el a névadás alapjául, valószínű, hogy a növényzetéről, helyzetéről kapta a nevét.
Laposs l. **Kisaszóu-laposs**. Gyakran használt név.

Cirjárné tanyája, -ra (Ta., 179).

A falutól Ny-ra 2 km-re a **Sulymosban**. Cselédház s mellette gazdasági épület volt. Ma már lebontották. A nevet nem használják. A **Cirjárné né** képzős családnév, **tanya** l. **Bánóu-tanya**.

Csákányszég, -re **Csákányszeg** (S., sz., 9). Kat. ték.: **Ha-tárhát**.

1859: „**Csákányszeg**” (EÁL. Urb. tag. 7.), 1863: „**Csákányszeg**” (EÁL. Urb. tag. 4), 1863: „**Csakány sziget**” (EÁL. Urb. tag. 10), 1864: „... bele értve a **Csákány szöget**...” (EÁL. Urb. tag. 4), 1865: „A száraz legelő egy részét pedig (**Csákány szeg**) szántó földi mineműségben maguk között kiosztani elhatározták” (EÁL. Urb. tag. 8), 1892: „**Csákányszeg**” (EÁL. Urb. tag. 7), 1893: „**Legelő a Csákányszegben**” (EÁL. Urb. tag. 9); T/2: „**Csákánysziget**”, T, 3: „**Csákány szeg**”; T, 4: „**Csákány szek**”; PESTY: „Az árvizekben csákány formára kiállni szokott **Csákányszeg**”.

A falutól É-ra 2 km-re. Ma már szántó, de néhány évvel ezelőtt még legelő és kaszáló volt. A Tisza-szabályozás előtt két oldalt víz fogta közre, s belőle magasan emelkedett ki ez a terület. Nh.: „*Ojam vóut, mint éty csákány*”. Ma már nem lehet észrevenni ezt a kiszögellést, mert néhány éve dömperrek hordták el a földet, s a terület szinte egy síkban van a körülvevő régi mederrel. Azóta szántó. Igen gyakori név.

A név **Csákány** előtagja lehet családnév, de alapul elképzelhető a néphagyomány szerinti csákány forma is. Az utótag eredeti jelentése 'kiszögellés, kiemelkedő szöglet'.

Csákányszég ajj, -ba **Csákányszeg alj** (A., sz., 10).

A környezetéből magasan kiemelkedő **Csákányszég** melletti mélyen fekvő terület volt. Az előtagot l. **Csákányszég**, az **ajj** 'kiemelkedő terület mellett fekvő mély, alsó rész' jelentésű. Ritkán használják.

Csapóu, -ra **Csapó** (S., sz., 146).

1859: „**Csapó** nevű káposztaföld első osztályú...” (EÁL. Urb. tag. 6), 1863: „**Csapó**”, 1864: „**Csapós**” (EÁL. Urb. tag. 7), 1865: „**Csapó**” (EÁL. Urb. tag. 8); T/1: „**Csapó**”.

A falutól DNy-ra a **Hóut-Tisza** mellett. A **Kicsapó-fok** melletti területet nevezték így. A **Kicsapó-fok** helye csak a régi térképeken található meg.

A név leginkább a **Csapóu átjáróuban** él. A névadás alapjául a **Kicsapó-fok** szolgált, melyen keresztül árvizes időben a Tisza vize kicsapott, elborította a környező területet. A régi iratok szerint kaszáló és káposztaföld. Egyesek szerint ezt a területet **Káposztásnak** is nevezték. Mások a **Csapóu** mellett külön földdarabot jelölnek ezzel a névvel. A nevet ma már nem használják.

Káposztás,-ba ~ (S., sz., 149).

A *Csapó*, illetve a mellette fekvő terület. Nevét a benne termelt növényről kapta. Nem használják.

Kicsapó-fok (S., sz., 145).

T/4: „*Kicsapó Fok*”; PESTY: „Az *Ökör*tótól nyugatra *Kicsapó* fok . . .”. A *Hóyt-Tiszából* kiszakadó ér volt. Helyét csak a régi térképek őrzik. A név előtagját l. *Csapó*, a *fok* eredeti jelentése ’természetes eredetű árok, csatorna’, mely áradásos időben megtelik vízzel.

Csapó útjáró,-ba *Csapó útjáró* (Ú., 147)

A *Hóyt-Tisza* melletti mesterséges eredetű töltésen (*gáton*) átvezető út a *Csapó* nevű dűlőben. Innen van az *útjáró* név. *Csapó* l. ott. A nevet ma is gyakran használják.

Cséméte kert,-be *Cséméte kert* (Át., cse., 146).

A *Hóyt-Tisza* és a gátja közötti ártéren csemetékkel betelepített s körülkerített terület. Innen kapta a nevét. Gyakran használják.

Cserje,-re *Cserje* (S., k., sz., 207).

1863: „*Cserjés*” (EÁL. Urb. tag. 7), 1865: „*Cserje*” (EÁL. Urb. tag. 8). A falutól ÉNy-ra a Tisza szomszédságában. ’Fiatal, sarjerdő’ jelentése volt. Ma már csak a név őrzi ennek az emlékét.

Csérje útjáró,-ra *Cserje útjáró* (Ú., 208).

A *Csérjénél* a Tisza gátján átvezető út. *Csérje* l. ott, *útjáró* l. *Aranyosi útjáró*.

Csonka-dűlő

1859: „*Csonka dűllő*” (EÁL. Urb. tag. 3), 1864: „*Csonka dűllő*” (EÁL. Urb. tag. 4). A helyét nem lehet megállapítani. A nevet már nem ismerik a faluban, csupán az iratok őrzik. A *Csonka* valószínű családnév. Egy 1857-ből származó névsorban megtalálható a név. A *dűllő* ’meghatározott földdarab’ jelentésű.

Csontos,-ra ~ (Ke., l., 79).

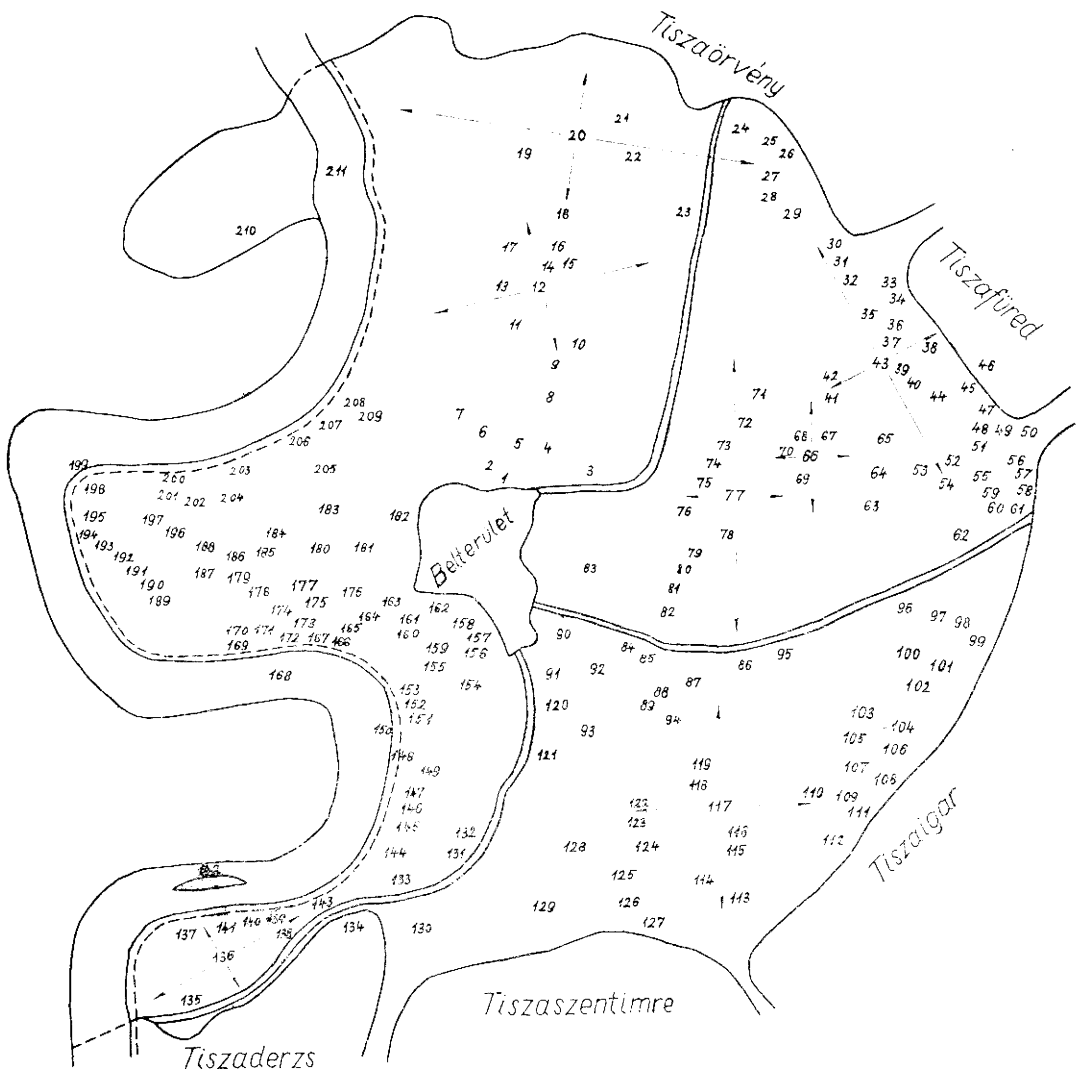
1859: „*Csontos* harmadik osztályú szántó a benne levő gyeppelel . . .” (EÁL. Urb. tag. 6), 1865: „*Csontos dűllő*” (EÁL. Urb. tag. 8), 1866: „A *Csontos dűllőben* mintegy 20 hold terméketlensége miatt legelőnek fennhagyatott.” (EÁL. Urb. tag. 8); T/1: „*Csontos*”, T/2: „*Csontos*”. A falutól K-re 1 km-re. Egy része régen szántó volt. A *Csontoslaposs* mentén magasabban fekvő hátság rész. Ezért nevezik *Csontospartnak* is.

A néphagyomány szerint onnan kapta a nevét, hogy szántáskor mindig sok csontot forgatott ki az eke.

Mind a két nevet gyakran használják.

A RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE:

A.: alj	G.: gát	Mé.: mélyedés
Á.: árok	Gö.: gödör	Mf.: mélyenfekvő
Át.: ártér	H.: halom	Mo.: mocsár
Ds.: dombos	Isk.: iskola	P.: part
Ép.: épület	Ke.: kiemelkedés	S.: sík terület
F.: folyó	Ko.: kocsmá	T.: tó
Fk.: folyókanyar	L.: lejtő	Ta.: tanya
Fr.: falurész	Lh.: lakóház	Te.: temető

Tm.: tómeder
 U.: utca
 Ú.: út
 Vá.: vizállás
 Vú.: vasút
 Hnt.: Helységnévtár
 csa.: családnev
 cse.: csemetekert

e.: erdő
 gy.: gyümölcsös
 ka.: kaszáló
 kert
 kút

l.: legelő
 sz.: szántó
 sző.: szőlő
 tér
 termli.: terméketlen

~: a köznyelvi alak azonos a népnyelvi-
 vel

A FORRÁSUL HASZNÁLT RÉGI TÉRKÉPEK RÖVIDÍTÉSEI

- T/1: Tettes Heves és Külső Szolnok t. c. vármegyékben fekvő Tisza Szöllős helység határának rendezés előtti Térképe. Készítette Csapó Lajos rendszeres mérnök.
- T/2: Tisza-Szöllős helység határának az 1858-ban készült és az 1863-ban hitelesített térkép alapján és az 1865. évi rendezés szerinti Térképe.
- T/3: Tisza-Szöllős község rendezett és tagosítva kiosztott határának térképe. Rendezte, kiosztotta és rajzolta az 1886-ik évben Ruttkay Kálmán okleveles mérnök.
- T/4: A Tisza folyó és Árhatárának Térképe Tettes Nemes Heves vármegyében 1845.
- T/5: Középtiszai Ármentesítő Társulat. Régi térképek a 18-ik századból.